

23. 8. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Stanovení výživného - hledisko srovnatelné životní úrovně

Společnost se postupně vyvíjí. Doba, kdy všichni měli víceméně stejný příjem, bydlelo se ve státních bytech, peníze nebylo za co utrácet, rozvod byl společností vnímán jako selhání a pokud k němu došlo, bylo výživné nastaveno pro všechny ve stejné výši, je již minulostí. Příjmy domácností jsou nyní i zásadně rozdílné. Za cenu celoživotního zadlužení se snažíme o vlastní bydlení, ale i podnájemní bydlení je pro mnohé drahé a na kauci chybí prostředky. Dostat se do exekuce není nic nemožného, v tuto chvíli se v ní ocitá každý desátý obyvatel České republiky.

Úsporami při výpadku příjmu na dobu tří měsíců disponuje dle průzkumů jen velmi malé procento našich domácností. Značně se změnil i náš partnerský život. Každý druhý pár se rozvádí. Více jak polovina soužití je nesezdaných, tzv. „na psí knížku“ se stejnou (nebo i vyšší) pravděpodobností rozchodu. Lidé ale stále mají tendenci žít spíše v páru. Proto vznikl nový trend tzv. „sériové monogamie“, tj. postupného navazování dalších vztahů, zakládání dalších rodin, či vytváření společné partnerské domácnosti. Z těchto svazků přichází na svět i další potomci. Rodiče tak nemusí žít spolu, a přesto děti vyrůstají v úplné domácnosti. Pokud rodič v páru žít nechce, nazývá se „samoživitelem“. Tento termín není zákonem nijak definován. Samoživitelem tak je rodič s dítětem ve společné nebo střídavé péči s druhým rodičem, s výživným v desítkách tisíc korun měsíčně, ale i ten, kdo fakticky dítě živi a pečuje o něj 24/7 a druhý rodič dítěte není, nebo na dítě neplatí. Přestože se rodiče rozejdou, nemělo by dítě s jejich rozchodem pocítit přílišný pokles své životní úrovně. Současně platí, že by životní úroveň dítěte měla být shodná s životní úrovní rodičů. Jak ale promítnout do praxe srovnatelnou životní úroveň dítěte a rodiče a je možné ji nastavit pro všechny děti jednoho rodiče? Na to se zaměří série příspěvků k problematice výživného.

Výživné

Ing. Veronika Míndlová

www.vyzivne.com

Obecně jsou pro stanovení výživného rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného dítěte, jeho majetkové poměry, ale i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného rodiče. Vedle tohoto dále platí, že životní úroveň dítěte by měla být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Přitom by toto hledisko srovnatelné životní úrovně mělo předcházet hledisku odůvodněných potřeb dítěte.

Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“) říká v § 915 odst. 1 „*Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte.*“ Nový občanský zákoník nenabízí návod, jakým postupem a výpočtem srovnatelnou životní úroveň zajistit. V komentáři k § 915 NOZ JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D. uvádí: „*Shodná*

životní úroveň. Rozsah vyživovací povinnosti rodičů k dětem je určen kritériem zásadně stejné životní úrovně, což je hledisko, které se uplatní přednostně před jinak obecným hlediskem odůvodněných potřeb oprávněného, jak je stanoví § 913. Primárně se proto neuplatní pravidlo, že potřeby oprávněného (zde dítěte) mají být kryty v plném rozsahu, jen jsou-li odůvodněné. **Životní úroveň lze vymezit jako určitý stupeň uspokojování životních, tj. hmotných i duchovních potřeb subjektu, v úzkém vztahu k dalším faktorům.** Je to ve své podstatě **kategorie socio-ekonomická, nikoli právní, i když ji nelze zužovat jen na ryze ekonomické (míněno jasně kvantifikovatelné) vyjádření.** Má i celou řadu svých kvalitativních indikátorů. Zahrnuje v sobě především **úroveň výživy, oblékání, bydlení, vzdělávání a kultury, zdravotní, příp. sociální péče atp.** Životní úroveň rodičů tak souvisí úzce i s jejich celkovými majetkovými poměry. Pro účely jejího zjištění je proto třeba zohlednit nejen faktickou příjmovou (výdělkovou) stránku, nýbrž je nutno brát zřetel i k celkové hodnotě a rozsahu movitého a nemovitého majetku rodičů a rovněž i způsobu života, který v posuzované době vedou. Vzhledem k tomu, že **dítě má právo podílet se na životní úrovni rodičů (nikoli jen jednoho rodiče),** je třeba v případě soudem stanoveného výživného zkoumat nejen životní úroveň povinného rodiče (žalovaného o výživné), ale i životní úroveň druhého rodiče, tj. životní úroveň dítěte v konkrétní situaci může jeden rodič svým životním standardem zvyšovat a druhý snižovat.“ [\[1\]](#)

V rámci interpretace § 915 OZ tak zůstává otázkou, jakou má mít životní úroveň dítě v případě, že rodiče mají životní úroveň výrazně rozdílnou. Pokud rodič, jemuž je dítě svěřeno do péče, má výrazně vyšší životní úroveň než rodič povinný, je legitimní takovému povinnému vyměřovat výživné, když by se tím jen zvyšoval rozdíl v životní úrovni mezi ním a dítětem? Naopak, pokud povinný rodič má výrazně vyšší životní úroveň než rodič, jemuž bylo dítě svěřeno do péče, má výživné vyrovnat životní úroveň všech (tj. otce, matky a nezletilého), nebo má zajistit dítěti původní životní úroveň povinného rodiče, tedy výrazně vyšší životní úroveň, než jakou má rodič, jemuž je dítě svěřeno do péče?

Ačkoliv dle ustanovení § 915 OZ se má dítě podílet na životní úrovni obou rodičů, není legislativou zajištěna jakákoliv flexibilita pro pružné reagování na změny v domácnostech rodičů. Zatím co při **návrhu na zvýšení výživného** lze výživné, respektive jeho zvýšení, přiznat i za dobu nejdéle tři let zpětně ode dne zahájení soudního řízení § 923 odst. 1 OZ, při **návrhu na snížení výživného** je povinností hradit výživné v původní výši po celou dobu řízení o snížení výživného.

Neuhrazené výživné je následující den po splatnosti exekučně vymahatelné. Vždycky tomu ale takto nebylo. Podle § 102 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), může soud nařídit předběžné opatření mj. v případě, že po zahájení řízení je třeba zatímně upravit poměry účastníků, přičemž podle dalšího § 76 odst. 1 písm. a) může být předběžným opatřením účastníku uloženo zejména, aby platil výživné v míře nezbytné. Stanovit výživné v míře nezbytné tak logicky dovozovalo možnost vydáním předběžného opatření stanovené výživné (v nezbytné míře) snížit, zvýšit či pozastavit. Tento výklad soudy dříve zastávaly a výživné prostřednictvím předběžného opatření snižovaly. To vyplývá např. z usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 20 Cdo 4354/2009 ze dne 24. listopadu 2010, které bylo zařazeno jako rozhodnutí kategorie B. Ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek však toto rozhodnutí zveřejněno nebylo. Milníkem tedy v tomto ohledu byl rozsudek Krajského soudu v Ostravě, který ustálil rozhodovací praxi soudu ve věci nemožnosti vydání předběžného opatření na snížení již pravomocně stanoveného výživného usnesením Krajského soudu v Ostravě ve věci spis. zn. 14 Co 64/2010 ze dne 10. února 2010. Toto usnesení vyšlo ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod. č. 116/2011 a bylo označeno jako rozhodnutí kategorie A.

Příjem rodičů je dán. Pokud nelze při změně příjmu předběžným opatřením dříve stanovené výživné prozatímně snížit a současně se dle § 923 odst. 2 OZ spotřebované výživné nevrací, lze jen velmi obtížně být v souladu s právní úpravou § 915 OZ, jeho důvodovou zprávou i komentářem k tomuto paragrafu. V praxi tak právě z tohoto důvodu může být rodinný spor zbytečně eskalován a záměrně

prodlužován. Rezidentní rodič[2] není motivovaný se na úpravě výživného či péče, která by z péče jednoho rodiče mohla vést ke změně úpravy na (asymetrickou) střídavou či společnou péči s dopadem do stanovování výživného, jakýmkoli způsobem dohodnout. Soudní spor při návrhu na snížení výživného je nevyrovnaný. Je-li výživné rozhodnutím soudu o změně poměrů nakonec zpětně nerezidentnímu rodiči sníženo, rezidentní rodič automaticky přeplatek výživného vracet nemusí. V zájmu nezletilého dítěte ani nelze žádat splátku vzniklého přeplatku formou snížení budoucích plateb výživného. Současně je-li výživné zvýšeno, je povinný povinen vše doplatit, a to nejen za období, kdy byl informován o zvýšených potřebách dítěte, ale i za období až tři roky zpětně, kdy nemusel mít o potřebě ani tušení. V případě rodiče bez kontaktu a zájmu o dítěte je to opodstatněné. Co ale rodič, který o dítě zájem má? Doměřené výživné může být ve prospěch nezletilého již v reálném čase utraceno v rámci styku a doplatek výživného se tak promítne na skokovém snížení životní úrovně povinného, jeho domácnosti a současně má dopad i na nezletilého v době styku. Skokové snížení finančních zdrojů nerezidentního rodiče může u dítěte hlavně v době dospívání vést k odmítání trávení času s tímto rodičem. Stejně tak ale i absence příjmů může vést u nerezidentního rodiče ke ztrátě zájmu o kontakt s dítětem, o snahu odklonu příjmu do šedé ekonomiky či kompletní ztrátu motivace k ekonomické činnosti. Dopady jedné domácnosti se tak mohou dotýkat nás všech. Problematika výživného by si proto zasloužila daleko větší pozornost.

Na téma navážeme v příspěvku s názvem „*Stanovení rozhodného příjmu pro výpočet výživného*“.

Ing. Veronika Mindlová,

daňový poradce, specialista na poradenství ve výživném a stanovení rozhodného příjmu

[Ing. Veronika Mindlová](#)

e-mail: Veronika.Mindlova@vyzivne.com

Zdroje:

Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

Důvodová zpráva k zákonu č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 20 Cdo 4354/2009 ze dne 24. listopadu 2010

Usnesením Krajského soudu v Ostravě ve věci spis. zn. 14 Co 64/2010 ze dne 10. února 2010

Občanský zákoník - Komentář - Svazek II (rodinné právo), Autoři: Jiří Švestka, Jan Dvořák, Josef Fiala a kolektiv, str. 752, ISBN 978-80-7478-477-4

[1] Občanský zákoník - Komentář - Svazek II (rodinné právo), Autoři: Jiří Švestka, Jan Dvořák, Josef Fiala a kolektiv, str. 752, ISBN 978-80-7478-477-4

[2] Rezydentním rodičem je ten rodič, který má dítě svěřeno do své péče.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Institut zajišťovacího příkazu v daňovém řízení: podmínky vydání a obrana v odvolacím řízení](#)
- [Postavení finančního arbitra v kontextu nařízení Brusel I bis - Funkční pojetí „soudu“, osvědčení podle čl. 53 a možnost výkonu nálezu v jiných členských státech EU](#)
- [Daňová ztráta a její vliv na lhůtu pro stanovení daně](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Zaměstnanecké benefity dle ustanovení § 6 odst. 9 písm. d\) zákona o daních z příjmů v roce 2026](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)